

Gyura Gábor* : Mennyire felelősek ténylegesen bankjaink?

Világszerte több, mint száz bank köteleződött el már írásban arra, hogy konkrét vállalatot tegyen a környezeti vagy társadalmi fenntarthatóság finanszírozása érdekében. A hazai hitelintézetek egyelőre hiányoznak e sorból, de – és ezt több pozitív hazai banki kezdeményezés is jelzi – remélhetőleg ez rövidesen megváltozik. Az MNB szerint nem vonzó marketingakciókra, hanem tényleges zöld felelősségvállalásra van szükség a pénzügyi szektorban (is).

Melyik a felelősebb bank, amely élen jár a napenergia-termelés hitelezésében, vagy amelyik nem finanszírozza a szénerőműveket, olajtársaságokat? Netán az, amelynek minden fiókja akadálymentes, vagy éppen amelyik teljes karbonlábnyomát semlegesíti? És mi a helyzet a művészeteket, sportot szponzoráló intézményekkel?

Világszerte egyre több felmérés mutatja ki, hogy az ügyfeleknek egyre fontosabb, hogy bankjuk felelősséget vállaljon a környezeti, társadalmi és egyéb „nagy célokka” kapcsán. Ez a pénzügyi intézményeket is aktivitásuk fokozására ösztönzi. De éppen az erősödő ügyféloldali elvárás miatt nagy lehet a csábítás a látszattervékenységekre is. A leghatékonyabb mindig a marketing szempontból leglátványosabb, legvonzóbb „akció”, amely azonban nem feltétlenül – sőt kifejezetten ritkán – a ténylegesen legpozitívabb társadalmi hatású lépés.

Mindezekből logikusan következik az igény: mi lenne, ha a banki felelősségvállalás egyrészt tudatosabbá, társadalmi szempontból hatékonyabbá, és egyben számonkérhetőbbé, mérhetőbbé válna? Ez már csak azért is igen fontos lenne, mert a fenntarthatósági célok, legyenek azok környezeti – mint például a klímaváltozás megfékezése –, vagy társadalmiak – mint például a mélyszegénység felszámolása – mind-mind jelentős volumenű finanszírozást igényelnek.

E kihívás egyik legígéretesebb megoldását az ENSZ Környezetvédelmi Programjának pénzügyi kezdeményezése (UNEP FI) kínálja. Az UNEP FI *Felelős Banki Irányelvei* („*Irányelvek*”) átfogó keretrendszert adnak, amely tulajdonképpen potenciálisan a teljes banki működésre irányul, és felöleli mind a környezeti, mind a társadalmi fenntarthatóságot, valamint a felelős vállalatirányítást is.

Világprogram egy tényleg jó ügyért

A 2019. szeptemberében indult *Irányelveket* az UNEP FI számos szakmai szervezettel és érintettel együttműködve dolgozta ki. Az előkészítő munkában 30 hitelintézet vett részt, valamennyi kontinenst reprezentálva: kínai, indiai, dél-afrikai bank éppúgy volt köztük, mint holland vagy éppen equadori (1. ábra).

1. ábra: A Felelős Banki Működés Irányelveinek alapító bankjai

Forrás: UNEP FI

Maguk az *Irányelvek* hat magas szintű „vállalást” tartalmaznak, amelyek elsősorban kissé általánosnak tűnhetnek. Lényegük, hogy a bankok kezdjenek el tudatosan foglalkozni a környezeti, társadalmi fenntarthatósággal, azt kössék össze üzleti stratégiájukkal, és fogalmazzák meg, hogyan tudják saját tevékenységükbe beépíteni ezeket a szempontokat. Ez utóbbi pedig öltön testet konkrét, számonkérhető és ellenőrizhető vállalásokban is.

Ez nem jótékonyság! Az *Irányelvek* nem azt várják el, hogy a bankok „kedves”, a lakosság számára „népszerű” akciókat valósítsanak meg, amelyek függetlenek a „core” üzlettől. Ehelyett a kulcs annak a hosszútávú trendnek a felismerése, hogy a következő évtizedekben a fenntarthatóságnak kell lennie a gazdaság vezérlő elvének. Ennek tudatosítása a bankoknak, mint finanszírozóknak is érdeke, többek közt saját kockázati költségeik csökkentése, és egyben jövedelmezőségük javítása érdekében is. Az *Irányelv* hat pontja az alábbi (2. ábra):

2. ábra: Az ENSZ Felelős Banki Irányelveinek összefoglalása

	<p>1. Irányelv: Igazodás</p>	<p>Az üzleti stratégia kiigazítása annak érdekében, hogy az következetes legyen, illetve segítse betölteni az emberek szükségleteit és elérni az olyan társadalmi célokat, melyeket az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai, a Párizsi Klímamegállapodás, valamint a nemzeti és regionális keretrendszerek tartalmaznak.</p>
	<p>2. Irányelv: Hatás és célkitűzés</p>	<p>Folyamatosan növelni a banki tevékenységből, termékekből, szolgáltatásokból származó pozitív hatásokat, és egyúttal csökkenteni a negatív társadalmi-környezeti hatásokat, kockázatokat. Ennek érdekében célokat tűzni ki és tenni közzé azokon a területeken, ahol a legjelentősebb hatásokat lehet elérni.</p>

	3. Irányelv: Partnerek és ügyfelek	Felelősen együtt dolgozni a partnerekkel és ügyfelekkel, bátorítani a fenntartható gyakorlatokat és lehetővé tenni azokat a gazdasági tevékenységeket, melyek a jelen és a jövő generációk közös boldogulását szolgálják.
	4. Irányelv: Érintettek	Proaktívan és felelősen konzultálni és együttműködni a releváns érintettekkel a társadalmi célok elérése érdekében.
	5. Irányelv: Vállalatirányítás és vállalati kultúra	Az Irányelvekkel kapcsolatos elkötelezettséget hatásos vállalatirányítással és felelős banki vállalati kultúrával érvényesíteni a gyakorlatban.
	6. Irányelv: Átláthatóság és számonkérhetőség	Rendszeresen felülvizsgálni, ellenőrizni az Irányelvek gyakorlati megvalósítását mind egyénileg, mind kollektíven, valamint átláthatóságot és elszámoltathatóságot biztosítani mind a pozitív, mind a negatív társadalmi hatások tekintetében.

De hogyan is működnek az *Irányelvek* a gyakorlatban? Amennyiben egy bank elköteleződik ezek iránt, akkor ezt értelemszerűen nyilvánosan, minden érintettje (ügyfelek, tulajdonosok, hatóságok stb.) előtt kommunikálnia kell. Miután a bank az *Irányelvek* hivatalos aláírójává vált, 18 hónapja van, hogy alapos elemzés alá vesse saját üzleti működését (termékeit, szolgáltatásait), és azonosítsa azokat a pontokat, amelyek révén leginkább hat a környezetére.

Ezt követően legalább két konkrét célt nyilvánosan ki kell tűznie magának, mégpedig banki tevékenységének olyan területein, melyen jelentős társadalmi hatása van. A célnak az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célokat, a Párizsi Klíma-megállapodást vagy nemzeti törekvést (mint amilyen például hazánk 2050-ig megcélzott klímasemlegessége) kell szolgálnia. Fontos hangsúlyozni, hogy a kitűzött céloknak mérhetőnek, reálisnak kell lenniük, elérésükre konkrét határidőt kell szabni, valamint azokhoz mérföldköveket, és belső eljárásokat, eszközöket is kell rendelni.

A pénzügyi intézménynek rendszeresen (évente) közzé kell tennie előrehaladását (vagy éppen annak elmaradását) kitűzött céljaihoz képest. A bank saját önértékelését külső félnek (akár a könyvvizsgálónak) is meg kell erősítenie.

A vállalások teljesítésének legfőbb eszköze egyrészt az átláthatóság, emellett viszont maga az UNEP FI is évente áttekinti majd, hogy az egyes bankok valóban teljesítik-e vállalásaikat. Amennyiben egy intézmény jelentős mértékben megszegné vállalásait, és erre nem tud elfogadható magyarázatot adni, akkor végső esetben kizárják az *Irányelveket* aláíró bankok közösségéből. Elsősorban ez különbözteti meg az *Irányelveket* a hasonló, de lényegében tét nélküli, súlytalan felelősségvállalási kezdeményezésektől.

Magyarországon a helyzet változatlan?

Hazai hitelintézet nem volt az alapítók, azaz az *Irányelveket* kidolgozó bankok között. Bár mára több mint 160 intézmény vetette magát alá ezeknek, egyetlen magyarországi székhelyű intézmény sincs még köztük.

Pozitívum viszont, hogy több, Magyarországon is jelen lévő bankcsoport anyabankja bekapcsolódott a kezdeményezésbe (például a CIB Bank Zrt. anyavállalata, az Intesa Sanpaolo, a K&H Bank Zrt. esetében a KBC, valamint az Unicredit Bank Zrt. anyabankja is, sőt rajtuk kívül még a BNP Paribas, a Citibank, a Commerzbank, Deutsche Bank és az ING is).

Utóbbiak esetében még nyitott kérdés egyelőre az is, hogy e vállalatok mennyire aktivizálják majd a hazai leánybankokat, fióktelepeket. Mivel az említett bankcsoportokon belül a magyar leányok (fióktelepek) mérete igen csekély, így egyáltalán nem törvényszerű, hogy egy esetleg az anyabank szintjén kitűzött nagy környezeti vagy társadalmi cél megvalósítása közvetlenül érintené Magyarországot. Fontos lenne ezért, hogy a hatásfelmérési folyamatba és lehetőleg akár a célkitűzésbe is bekapcsolódjanak a nemzetközi csoportok magyar intézményei.

[Az MNB 2020. február 11-én az Irányelvek hivatalos támogatójává vált](#), és ezzel vállalta, hogy a hazai bankokat is bátorítani, támogatni fogja a Felelős Banki Irányelvek aláírására, vagy legalább alkalmazására. A magyar jegybank ehhez szakmai rendezvényeket, tudásmegosztást (mint például a nemrég indult, és a jövőben folyamatosan bővülő www.zoldpenzugyek.hu honlapot), s igény szerint szakértői konzultációkat biztosít. A cél tehát végső soron nem egy – amúgy remek – nemzetközi kezdeményezés reklámozása, hanem az abban foglalt elv meghonosítása. A fenntarthatósági szempontok erőteljesebb beépítése a vállalatirányításba, üzletpolitikába, és az alapján konkrét, számonkérhető, pozitív társadalmi hatásokat kiváltó üzleti vállalatok tétele.

** A szerző az MNB Fenntartható pénzügyekért felelős főosztályvezetője*

„Szerkesztett formában megjelent az origo.hu oldalon 2020. március 9-én.”